

INSIGNE ALE UNOR ȘCOLI MILITARE DIN RUSIA ȚARISTĂ ÎN COLECȚIA MUZEULUI OLTENIEI CRAIOVA

Radu Gabriel Dumitrescu *

Cuvinte cheie: *Muzeul Olteniei, insigne, Imperiul Rus, absolvire, învățământ militar.*

Keywords: *Museum of Oltenia, badges, Russian Empire, graduation, military education.*

Rezumat: *În studiul de față sunt prezentate două insigne aflate în colecția Medalii și Decorații a Muzeului Olteniei. Cele două insigne au fost acordate unor absolvenți de școli militare din Imperiul Țarist. Prima insignă este a Corpului de Cadeți „Ecaterina a II-a” din Moscova și poate fi datată între anii 1909-1917. Istoria Corpului de Cadeți „Ecaterina a II-a” este una tumultoasă și se întinde pe o perioadă de peste un secol. Inițial școala a fost deschisă în orașul Shklov, fondatorul ei fiind generalul-locotenent Semion Gavrilovich Zorich (1743-1799), unul din favoriții țarinei Ecaterina a II-a. Pe 28 noiembrie 1909, țarul Nicolae al II-lea a aprobat insigna Corpului, care a fost predată absolvenților, pentru a fi purtată pe partea stângă a pieptului. Evenimentele din octombrie 1917, care au condus la prăbușirea fundațiilor de stat ale Rusiei imperiale, au marcat și sfârșitul existenței Corpului de Cadeți „Ecaterina a II-a”.*

Cea de-a doua insignă aparține Școlii Militare „Alexandrov” din Moscova și era acordată tot cu ocazia absolvirii. Începuturile Școlii Militare „Alexandrov” pot fi plasate în anul 1831, când orfelinatul creat în fosta casă a contelui Apraksin a fost redenumit Institutul de orfani „Alexandrinsky”, fiind destinat copiilor orfani de ofițeri și soldați. La 27 ianuarie 1850 Institutul de orfani „Alexandrinsky” a fost transformat în Corpul de Cadeți „Alexandrinsky” și apoi în Școala Militară „Alexandrov” (1863). Organismul nou creat a fost conceput în scopul educării copiilor orfani ai ofițerilor superiori, precum și ai funcționarilor militari și civili proveniți din rândurile aristocrației, în vederea pregătirii pentru serviciul activ a ofițerilor în toate ramurile militare. La sfârșitul lunii octombrie 1917 Școala Militară „Alexandrov” din Moscova și-a întrerupt funcționarea. Școala va continua să funcționeze în exil. După evacuarea din Crimeea, ea a fost transferată la Gallipoli. Între anii 1922-1932, până la desființarea acesteia, Școala Militară „Alexandrov” va funcționa la Varna, în Bulgaria. Cu privire la insigna școlii militare moscovite, aceasta a fost aprobată de țarul Nicolae al II-lea la 21 octombrie 1909. Au existat numeroase variante înainte de „Revoluția din Octombrie” și perioada guvernului provizoriu, printre care și cea prezentată în studiul de față.

* Muzeul Olteniei Craiova.

Abstract: *In this study, two badges from the collection of Medals and Decorations of the Museum of Oltenia are presented. The two badges were awarded to the graduates of the military school of the Russian Empire. The first badge is of the “Catherine II” Cadet Corps in Moscow and can be dated between 1909-1917. The history of the “Catherine II” Cadet Corps is tumultuous and spans a period of over a century. Initially the school was founded in Shklov, its founder being Lt. Semion Gavrilovich Zorich (1743-1799), one of the favourites of Catherine II. On November 28, 1909, Tsar Nicholas II approved the badge of the Corps, which was given to the graduates, to be worn on the left side of the chest. The events of October 1917 that led to the collapse of Imperial Russia also marked the end of the “Catherine II” Cadet Corps.*

The second badge belongs to the “Alexandrov” Military School in Moscow, also awarded at graduation. The beginnings of the “Alexandrov” Military School may be placed in 1831, when the orphanage, created in a former house of Count Apraksin, was renamed the “Alexandrinsky” Institute for Orphans, for the orphaned children of officers and soldiers. On January 27, 1850 the “Alexandrinsky” Institute for Orphans was transformed into the “Alexandrinsky” Cadet Corps and later into the “Alexandrov” Military School (1863). The newly created body was designed to educate the orphans of senior officers, of military officials and of civilians from the ranks of the aristocracy, in order to prepare the officers for the active service in all military branches. At the end of October 1917 the “Alexandrov” Military School in Moscow interrupted its operation. The school would continue to operate in exile. After its eviction from Crimea, it was transferred to Gallipoli. Between 1922-1923, the “Alexandrov” Military School functioned in Varna, Bulgaria. With regard to the badge of the military school, it was approved by Tsar Nicholas II on October 21, 1909. Numerous types/variants existed before the “October Revolution” and the period of provisional Government, including the one presented in this study.

În studiul de față vom aduce în atenția pasionaților de insigne două piese interesante aflate în colecția *Medalii și Decorații* a Muzeului Olteniei. Cele două insigne au fost acordate unor absolvenți de școli militare din Rusia Țaristă. După cercetarea bibliografiei ruse avute la dispoziție (cataloge de licitații și diverse site-uri/articole) am reușit să identificăm apartenența acestor insigne. Din păcate nu am reușit să reconstituim și proveniența lor în arhiva și registrele muzeului.

Prima insignă este a Corpului de Cadeți „Ecaterina a II-a” din Moscova și poate fi datată între anii 1909-1917. Istoria Corpului de Cadeți „Ecaterina a II-a” este una tumultoasă și se întinde pe o perioadă de peste un secol. Inițial școala a fost deschisă în orașul Shklov, fondatorul ei fiind generalul-locotenent Semion Gavrilovich Zorich (1743-1799). Zorich s-a remarcat mai ales în războiul ruso-turc din 1768-1774, în curând devenind favoritul oficial al țarinei Ecaterinei a II-a. În anul 1777 el a fost numit general maior, primind o imensă casă lângă Palatul de Iarnă, trei sute de mii de ruble în numerar și importante proprietăți la Shklov, în provincia Vitebsk. În primul an al șederii sale în Shklov, Zorich a preluat educația a doi tineri nobili săraci. Cu o

creștere a numărului de elevi luați în întreținere, el a decis să înființeze pe domeniul său o școală pentru copiii săraci ai nobililor și militarilor de carieră. Dreptul de a se înscrie la școală au primit în primul rând copiii din Mogilev, Smolensk și alte provincii învecinate. Școala a fost deschisă pe 24 noiembrie 1778, după modelul școlii militare franceze. Elevii înscriși la școala militară înființată de Zorich au primit o educație solidă, fondatorul ei oferind mari sume de bani pentru invitarea unor profesori din străinătate, crearea unei biblioteci, muzeu și chiar a unei galerii de artă. După moartea lui Zorich, în anul 1799, urmașul Ecaterinei a II-a, țarul Pavel I a decis să transfere școala de la Shklov la Grodno, unde a fost redenumită Corpul de Cadeți Grodno. Corpul a fost plasat în palatul regilor polonezi și transferat sub autoritatea guvernatorului din Belarus. Până la sfârșitul anului 1806, la cererea nobilimii din provincia Smolensk, țarul Alexandru I a ordonat transferul corpului de cadeți de la Grodno la Smolensk. De la începutul campaniei lui Napoleon în Rusia, Corpul de Cadeți Smolensk a fost evacuat în Tver, apoi la Yaroslavl, și până la sfârșitul anului 1812, la Kostroma. Evacuarea școlii de la Smolensk la Kostroma a afectat formarea și educarea cadeților. Totodată clădirile școlii militare din Smolensk, cu biblioteca și alte bunuri au fost distruse. În iulie 1824 Corpul de Cadeți Smolensk a fost complet transferat la Moscova și a primit titulatura Corpul de Cadeți din Moscova, sediul fiind stabilit în fostul Palat Golovin. În anul 1837 se înființează la Moscova un alt Corp de Cadeți, astfel că din anul 1838 Corpul de Cadeți stabilit în fostul Palat Golovin a fost redenumit primul Corp de Cadeți din Moscova și în același an i s-a acordat o stemă cu monograma țarinei Ecaterina a II-a. În anul 1903, Corpul a sărbătorit aniversarea de 125 de ani de la înființare și din porunca țarului Nicolae al II-lea a fost redenumit Primul Corp de Cadeți „Ecaterina a II-a” din Moscova. Pe 28 noiembrie 1909, țarul Nicolae al II-lea a aprobat insigna Corpului, care a fost predată absolvenților, pentru a fi purtată pe partea stângă a pieptului. Evenimentele din octombrie 1917, care au condus la prăbușirea fundațiilor de stat ale Rusiei imperiale, au marcat și sfârșitul existenței Corpului de Cadeți „Ecaterina a II-a”¹.

Cea de-a doua insignă aparține Școlii Militare „Alexandrov” din Moscova și era acordată tot cu ocazia absolvirii. O scurtă prezentare a acestei instituții de învățământ este utilă. Începuturile Școlii Militare „Alexandrov” pot fi plasate în anul 1831, când orfelinatul creat în fosta casă a contelui Apraksin a fost redenumit Institutul de orfani „Alexandrinsky”, fiind destinat copiilor orfani de ofițeri și soldați. La 27 ianuarie 1850 Institutul de orfani „Alexandrinsky” a fost transformat în Corpul de Cadeți „Alexandrinsky”. Organismul nou creat a fost conceput în scopul educării copiilor orfani ai ofițerilor superiori, precum și ai funcționarilor militari și civili proveniți din rândurile aristocrației, în vederea pregătirii pentru serviciul activ a ofițerilor în toate ramurile militare. În cursul reformei militare din anul 1863, Corpul de Cadeți „Alexandrinsky” a fost transformat în Școala Militară „Alexandrov”². Evenimentele tumultuoase ale anului 1917 au condus Școala Militară „Alexandrov” din Moscova spre aceeași soartă tragică cu a celorlalte instituții militare de învățământ. La sfârșitul lunii octombrie 1917 Școala Militară „Alexandrov” din Moscova și-a

¹ <http://cadethistory.ru/1-y-moskovskiy-imperatricy-ekaterin> (accesat 6.02.2017).

² <http://vadimus58.livejournal.com/62514.html> (accesat 13.02.2017).

întrerupt funcționarea. Clădirea sa a adăpostit Consiliul Militar Revoluționar și apoi Comisariatul Poporului pentru Apărare.

Școala va continua să funcționeze în exil. După evacuarea din Crimeea, ea a fost transferată la Gallipoli. Între anii 1922-1932, până la desființarea acesteia, Școala Militară „Alexandrov” va funcționa la Varna, în Bulgaria³. Cu privire la insigna școlii militare moscovite, aceasta a fost aprobată de țarul Nicolae al II-lea la 21 octombrie 1909. Au existat numeroase variante înainte de „Revoluția din Octombrie” și perioada guvernului provizoriu, printre care și cea prezentată în studiul de față⁴.

Cele două insigne sunt o prezență singulară în colecțiile Muzeului Olteniei și de aceea am considerat necesară aducerea lor în atenția specialiștilor.

CATALOG

1. Insignă de absolvire a Primului Corp de Cadeți „Ecaterina a II-a” din Moscova.

Dată: 1909-1917.

Atelier: A. Brylova, Sankt Petersburg.

Cruce malteză acoperită cu email alb și încoronată, peste care este suprapusă monograma aurită a țarinei Ecaterina a II-a. Pe brațul stâng și drept al crucii anul înființării Corpului: **17 – 78**.

În partea din spate a insignei două mărci ștanțate: **BP** și cifra **84** împreună cu efigia spre dreapta a unei femei. Insigna este prevăzută cu un șurub de prindere cu capac. Pe capac sunt ștanțate trei mărci, una ilizibilă, iar două descifrabile: **BP** și **84**. Nr. inv. I 54612; D = 49,5 x 38 mm; G = 22,76 g.

Bibliografie: *Ордена, медали и монеты Императорской России. Аукцион № 5, Москва, 2009, p. 74, Лот № 179.*

2. Insignă de absolvire a Școlii Militare „Alexandrov” din Moscova.

Dată: 1909-1917.

Atelier: A. Brylova, Sankt Petersburg ?

Cruce de Malta având pe trei brațe monogramele țarilor Alexandru al II-lea, Alexandru al III-lea și Nicolae al II-lea. Crucea este acoperită cu email alb, iar între brațe raze aurii. În centru este un medalion rotund, acoperit cu email roșu și înconjurat de o bandă îngustă, emailată cu alb. În interiorul medalionului este un pelican de argint care-și hrănește puii (emblema Institutului de orfani „Alexandrinsky”). Pe banda care înconjoară medalionul, inscripția circulară: **Александровское военное училище · 1830 · 1851 · 1863 ·**. Fasciculul din stânga al crucii are monograma aurită a lui Alexandru al II-lea, în partea de sus monograma aurită a lui Nicolae al II-lea, în dreapta monograma aurită a lui Alexandru al III-lea, iar în partea de jos un epolet al Corpului de Cadeți, emailat alb.

În partea din spate a insignei două mărci ștanțate, dar ilizibile și un șurub de prindere cu capac. Pe capac sunt trecute mărcile, puțin lizibile: **BP** și **ГЕ**.

³ <http://vadimus58.livejournal.com/64445.html> (accesat 13.02.2017).

⁴ <http://vadimus58.livejournal.com/63943.html> (accesat 13.02.2017).

Nr. inv. I 54616; D = 38 x 37,2 mm; G = 26,35 g.

Bibliografie: *Знаки и жетоны русской армии, флота и военно-учебных заведений*, p. 64, Лот № 84 (variantă); *Ордена, медали и монеты Императорской России. Аукцион № 15*, Москва, 2011, p. 116, Лот № 344 (variantă).

Lista ilustrațiilor / List of illustrations

Planșa I. Insigne ale unor școli militare din Rusia Țaristă în colecția Muzeului Olteniei (scara 2:1).

Plate I. Badges of some military schools from the Russian Empire in the collection of the Museum of Oltenia (scale 2:1).

1

2

Planșa I. Insigne ale unor școli militare din Rusia Țaristă
în colecția Muzeului Olteniei